

נשים בתנ"ך בראי החסידות – שיעור 6

רבקה חלק א - מקורות

ספר בראשית פרק כב יט – כג ב

וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם אֶל נַעֲרָיו וַיִּקְמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל בְּאֵר שָׁבַע וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם בְּבֵּאֵר שָׁבַע. וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּגֵד לְאַבְרָהָם לֵאמֹר הִנֵּה יְלִידָה מִלְּפָנָיִם הִנֵּה הוּא בְּנִים לְנַחֲוֹר אַחִיד... וְאֵת בְּתוּאֵל. וּבְתוּאֵל יָלַד אֶת רַבְקָה...

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מְאֹד שָׁנָה וָעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שָׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה. וַתָּמָת שָׂרָה בְּקָרְיַת אַרְבַּע הוּא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיֵּבֵא אַבְרָהָם לְסֹפֵד לְשָׂרָה וּלְכַפְתָּהּ.

רש"י על בראשית פרק כב פסוק כ (עפ"י בראשית רבה נו, ג)

"אחרי הדברים האלה ויגד וגו'" - בשוכו מהר המוריה היה אברהם מהרהר ואומר, אילו היה בני שחוט כבר היה הולך בלא בנים היה לי להשיאו אשה מבנות ענר אשכול וממרא. בשרו הקב"ה שנולדה רבקה בת זוגו וזהו "הדברים האלה" הרהורי דברים שהיו ע"י עקידה:

מדרש רבה קהלת פרשה ט פסקה ז

וכשבא [יצחק] אל אמו אמרה לו היכן היית בני? אמר לה נטלני אבא והעלני הרים והורידני גבעות והעלני להר אחד ובנה מזבח וסדר מערכה ועקדני עליו ונטל מאכלת לשוחטני אלו לא בא מלאך אחד מן השמים ואמר לו אברהם אברהם אל תשלח ירך אל הנער כבר הייתי שחוט. כיון ששמעה שרה אמו כך צווחה ולא הספיקה לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתה דכתיב (בראשית כ"ג) ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה מהיכן בא מהר המוריה בא.

* * *

ספר בראשית פרק כה כ-כא

וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקָחְתוּ אֶת רַבְקָה בִּתְּוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדַן אָרֶם אֲחוֹת לָבֵן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה. וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה' לִנְכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ ה' וַתֵּהָרֵם רַבְקָה אִשְׁתּוֹ.

רש"י: ויעתר - הרבה והפציר בתפלה:

לנכח אשתו - זה עומד בזוית זו ומתפלל וזו עומדת בזוית זו ומתפללת (יבמות סד):

ויעתר לו - לו ולא לה שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע לפיכך לו ולא לה:

נעם אלימלך, פ' תולדות

ויעתר יצחק כו' נ"ל דהנה שלשה אלה בני חיי ומזוני צריך אתערותא דלתתא, שיתן הצדיק את דעתו עליהם שהם צורך לעולם ועל ידי זה יוכל הצדיק להשפיע אותם לעולם. אבל אם לא יהיה אתערותא דלתתא בלתי אפשרי שיושפעו לעולם # גם אם יהיה צדיק בכל מחשבותיו וקדושתו לה'. כ"א שצריך הצדיק לירד קצת ממדרגתו לחשוב עליהם שהם צורכי עולם אז הם נשפעים לעולם # וזהו שאמרו חז"ל בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא # רוצה לומר לאו בזכות וצלילות של אדם לכד תליא מילתא. אלא במזלא לשון יזל מים מדליו רוצה לומר אלא על ידי הצדיק הממשיך השפעות שנותן דעתו ומחשבתו להזיל ולהמשיך אלו חיי בני ומזוני. וזהו על כל קרבנך תקריב מלח. מזלא גימט' לחם דהיינו מזוני. ולחם אותיות מלח. ואמר הכתוב על כל קרבנך רוצה לומר בכל זאת שאתה מקרב את העולמות העליונים על ידי צדקתך וקדושתך על כל זאת תקריב מלח פירוש תתן דעתך להקריב ולהשפיע לחם היינו מזוני. והנה יצחק אבינו עליו השלום היה כל מחשבותיו קדושים כולו לה' דהיינו לשבח ולתהילה להשם יתברך ברוך הוא # דאצל הצדיקים גם התפילה שהם מתפללים נקרא תהילה ולא היה עולה על מחשבתו להתפלל על זרע בעולם באופן הנ"ל רק כל מגמותיו ותפילותיו היה לה' כנ"ל וזהו ויעתר יצחק לה' לנוכח רוצה לומר זה היה התנגדות למחשבת אשתו שהיא היתה חושבת בכוונה הנ"ל שהזרע הוא צורך לעולם וזהו כי עקרה היא רוצה לומר שהיתה מעלה המחשבה זאת על דעתה. ויעתר לו ה' פירוש שהשם יתברך הפך את רצון יצחק מכוונתו הראשונה להכוונה הנ"ל. ויעתר הוא ע"ד שאמרו חז"ל "למה נמשלו הצדיקים לעתר? מה עתר מהפך התבואה בגורן [ממקום למקום, כך תפלתן של צדיקים מהפכין מדת אכזריות למדת רחמניות]" (במדבר רבה י ה). ונמצא עתר הוא לשון הפך, שהשם יתברך עושה רצון להצדיק וזהו "רצון יראיו יעשה" רוצה לומר שעושה רצון ליראיו # ואז כאשר הפך ה' את רצון יצחק שיהיה כוונתו על הזרע כנ"ל. ותהר רבקה אשתו רוצה לומר אז ידע שהורתה אשתו ולא כן מתחילה לא ידע מזה כלל כי היה דבוק כולו בה'.